

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için

Teknik Destek Projesi

EuropeAid/140562/IH/SER/TR

Çalıştay Oturumu

Kurumsal Ziyaretler ve Piyasa Araştırması

şeyda DAĞDEVİREN HILL
SKD Türkiye

Strateji Geliştirme Çalıştay
16-18 Mayıs 2023, Ankara, Türkiye

İçerik

- Amaç ve kapsam
- Metodoloji ve yürütölen çalışmalar
- Türkiye'nin döngüsellik değerlendirmesi çalışmaları
- Paydaşlarla ilgili mevcut durum değerlendirmesi
  - ✓ Strateji ve faaliyetler
  - ✓ AB Döngüsel Ekonomi Eylem Planı (AB DEEP) ile ilgili bilgi ve faaliyetler
  - ✓ Ulusal politikalara ilişkin görüşler
- Zorluklar ve engeller – Destekleyici unsurlar
- Boşluk, ihtiyaç ve çözüm önerileri
- Fayda ve fırsatlar
- Sonuçlar

Amaç ve kapsam

AB Döngüsel Ekonomi Paketi ile ilgili Türkiye bağlamının kıyaslanması çalışmalarına ve projenin diğeri adımlarına katkı sağlamak üzere, detaylı bir değerlendirme yapılabilmesine yönelik paydaş görüş ve katkılarının alınması

- Paydaşların mevcut durumlarının, katkı ve gereksinimlerinin belirlenmesi
- Paydaşların görüş ve önerilerinin alınması
- Türkiye'nin ulusal ve sektörel bazda döngüsellüğünün hesaplanabilmesi için gerekli verilerin temin edilmesi
- Paydaşların döngüsel ekonomi kavramı ve Proje ile ilgili bilgilendirilmesi
- İş birliği olanaklarının değerlendirilmesi

Metodoloji

Anket çalışması ve paydaş ziyaretleri

- Paydaş listelerinin oluşturulması
- Genel ve özel soruların oluşturulması (veri talebi)
- Anketlerin paydaşlara iletilmesi
- Görüşmelerin tamamlanması
- Sonuçların değerlendirilmesi
- Paydaşlarla veri talebi sürecinin takibi

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmiştir.

Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi

GENEL DEĞERLENDİRME VE PAZAR ARAŞTIRMASI ANKETİ

1. GİRİŞ

Ülkemizde ve dünyada döngüsel ekonomi çalışmalarının önem kazanmasıyla birlikte IPA II Dönemi kapsamında Avrupa Birliği (AB) fonlarıyla “Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi” 07.02.2022 tarihinde resmi olarak başlamıştır. Söz konusu projenin sözleşme bütçesi 3.198.250,00 Euro olup, proje süresi 3 yıldır. Sözleşme makamı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü / Avrupa Birliği Yatırımları Dairesi Başkanlığı, nihai faydalanıcı ise Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü / Sıfır Atık ve Atık İşleme Dairesi Başkanlığı'dır. DAI Human Dynamics, Konsorsiyum lideri olup, Sözleşmenin Yüklencisi olarak tüm teknik destek firma tarafından uzun ve kısa dönemli uzmanlar vasıtasıyla sağlanacaktır.

Projenin temel amaçları arasında:

- Türkiye genelinde daha verimli kaynak ve atık yönetimine de katkıda bulunan döngüsel ekonomiye geçişi teşvik etmek,
- AB Döngüsel Ekonomi Paketi doğrultusunda Türkiye'nin döngüsel ekonomiye geçişte kurumsal ve teknik kapasitesini güçlendirmek,
- Ülkemiz şartlarına uygun kapsamlı bir ulusal strateji ve eylem planının geliştirilmesi yer almaktadır.

Döngüsel ekonomi, alışageldiğimiz ve al-kullan-at şeklinde ifade edilen, tüketime dayalı doğrusal ekonomi anlayışından vazgeçerek, yeni kaynak çıkartımının en aza indirildiği, sistemdeki mevcut malzeme ve ürünlerin, değerlerini koruyarak en verimli şekilde ve olabildiğince uzun süre kullanıldığı, böylece değer kaybına yol açan atık yakma ve depolama faaliyetlerinin de önlendiği yeni bir ekonomik sistemin benimsenmesi anlamına gelmektedir.

Döngüsel ekonomi ürün ve hizmetlerin tüm değer zincirleri ve yaşam döngüleri ile ilgilidir. Döngüsel ekonomi,

- hammaddede eldesinden başlayarak, tasarım, üretim, dağıtım, tüketim ve atık yönetimi de dahil olmak üzere yaşam döngüsünün her aşamasında kaynak verimliliğinin sağlanması,
- biyolojik bazlı yenilenebilir kaynakların kirletilmeden tekrar tekrar kullanılması,
- geri dönüştürülmüş (ikincil) ve geri dönüştürülebilir malzeme ve ürünlere öncelik verilmesi,
- ürünlerin uzun süre ve verimli bir şekilde kullanımını esas alan tasarım ve üretim süreçlerinin uygulanması,
- kullanım aşamasının; tekrar kullanım, paylaşım, tamir-bakım, tekrar üretim gibi yöntemlerle olabildiğince uzatılarak verimli hale getirilmesi ve
- atık haline gelen malzeme ve ürünlerin geri kazanım ve endüstriyel simbiyoz uygulamaları ile sistemde kalmasının sağlanmasıdır.

Yürütülen çalışmalar

Paydaş listelerinin oluşturulması

- Kamu Kurumları (43)
- Uluslararası kuruluşlar (4)
- Üniversiteler (5)
- Özel sektörü temsil eden kuruluşlar (31) (*)
- Diğer STK'lar (3)

Toplam 86 kurum / kuruluş / birim

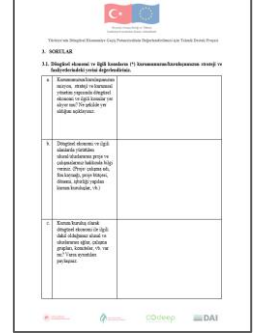
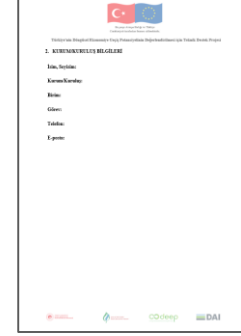
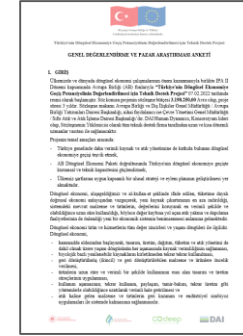
(*) Üye firmalara da anket iletimi

No	Yerleşim Yeri	Organizasyon	İletişim Bilgileri	İletişim Türü	İletişim Tarihi	İletişim Durumu	İletişim İçeriği	Notlar
1	...	...	...	...	...	...	...	...
2	...	...	...	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...	...	...	...
21	...	...	...	...	...	...	...	...
22	...	...	...	...	...	...	...	...
23	...	...	...	...	...	...	...	...
24	...	...	...	...	...	...	...	...
25	...	...	...	...	...	...	...	...
26	...	...	...	...	...	...	...	...
27	...	...	...	...	...	...	...	...
28	...	...	...	...	...	...	...	...
29	...	...	...	...	...	...	...	...
30	...	...	...	...	...	...	...	...
31	...	...	...	...	...	...	...	...
32	...	...	...	...	...	...	...	...
33	...	...	...	...	...	...	...	...
34	...	...	...	...	...	...	...	...
35	...	...	...	...	...	...	...	...
36	...	...	...	...	...	...	...	...
37	...	...	...	...	...	...	...	...
38	...	...	...	...	...	...	...	...
39	...	...	...	...	...	...	...	...
40	...	...	...	...	...	...	...	...
41	...	...	...	...	...	...	...	...
42	...	...	...	...	...	...	...	...
43	...	...	...	...	...	...	...	...
44	...	...	...	...	...	...	...	...
45	...	...	...	...	...	...	...	...
46	...	...	...	...	...	...	...	...
47	...	...	...	...	...	...	...	...
48	...	...	...	...	...	...	...	...
49	...	...	...	...	...	...	...	...
50	...	...	...	...	...	...	...	...
51	...	...	...	...	...	...	...	...
52	...	...	...	...	...	...	...	...
53	...	...	...	...	...	...	...	...
54	...	...	...	...	...	...	...	...
55	...	...	...	...	...	...	...	...
56	...	...	...	...	...	...	...	...
57	...	...	...	...	...	...	...	...
58	...	...	...	...	...	...	...	...
59	...	...	...	...	...	...	...	...
60	...	...	...	...	...	...	...	...
61	...	...	...	...	...	...	...	...
62	...	...	...	...	...	...	...	...
63	...	...	...	...	...	...	...	...
64	...	...	...	...	...	...	...	...
65	...	...	...	...	...	...	...	...
66	...	...	...	...	...	...	...	...
67	...	...	...	...	...	...	...	...
68	...	...	...	...	...	...	...	...
69	...	...	...	...	...	...	...	...
70	...	...	...	...	...	...	...	...
71	...	...	...	...	...	...	...	...
72	...	...	...	...	...	...	...	...
73	...	...	...	...	...	...	...	...
74	...	...	...	...	...	...	...	...
75	...	...	...	...	...	...	...	...
76	...	...	...	...	...	...	...	...
77	...	...	...	...	...	...	...	...
78	...	...	...	...	...	...	...	...
79	...	...	...	...	...	...	...	...
80	...	...	...	...	...	...	...	...
81	...	...	...	...	...	...	...	...
82	...	...	...	...	...	...	...	...
83	...	...	...	...	...	...	...	...
84	...	...	...	...	...	...	...	...
85	...	...	...	...	...	...	...	...
86	...	...	...	...	...	...	...	...

Yürütülen çalışmalar

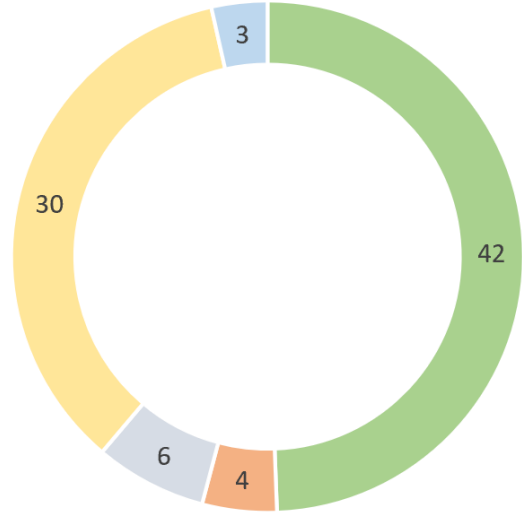
Anketlerin oluşturulması

- Döngüsel ekonomi ve ilgili konuların kurumun/kuruluşun **strateji ve faaliyetlerindeki** yeri (mevcut ve planlanan) (13 soru)
- Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında yayımlanan **AB Döngüsel Ekonomi Eylem Planı ile ilgili olarak kurumun/kuruluşun yaptığı değerlendirmeler ve çalışmalar** (2 soru)
- Türkiye'deki döngüsel ekonomi ile ilgili **mevcut politika ve eylem planları ile ilgili** değerlendirmeleri (3 soru)
- Döngüsel ekonomiye geçiş süreci ile ilgili **etki, gereksinim ve fırsatlara** ilişkin değerlendirmeler (3 soru)
- Proje kapsamında sağlayabilecekleri **katkılar** (veri paylaşımı)
- Konuyla ilgili belirtmek istedikleri **diğer konular, görüş ve öneriler**

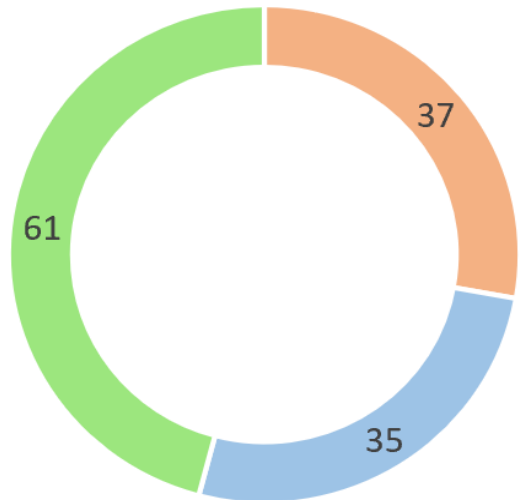
Yürütülen çalışmalar

Anket çalışmaları ve ziyaretlerin tamamlanması

- **86 kurum/kuruluş/birim ziyareti**
(4 Temmuz – 22 Ağustos)

- Kamu kurumları
- Uluslararası kuruluşlar
- Üniversiteler ve araştırma kurumları
- Özel sektör temsilcisi kurum ve kuruluşlar
- Diğer STK'lar

- **133 anket (63'ü ziyaret edilen)**
(1 Temmuz – 9 Eylül)

- Kamu kurumları
- Diğer kurum ve kuruluşlar
- Firmalar

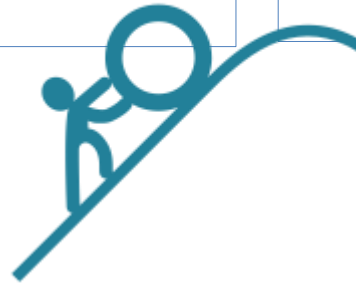

Zorluklar - engeller

- Yasal yapının tamamlanmaması
- Finansman ve teşviklerin yeterli olmaması
- Halkın bilinç ve farkındalık düzeyinin yeterli olmaması
- Doğrusal ekonomi ve konvansiyonel atık yönetimi ile ilgili mevcut bakış açısı
- Bürokratik süreçlerin getireceği engeller
- İş birliği yapmada yaşanan eksiklikler
- Kamu-zel sektör-niversite iş birliklerinde yaşanan zorluklar
- Mevcut sistemin döngüsel ekonomiye uygun olmaması
- Üretim ve tüketim sistemlerinin dönüşümü ve alışkanlıkların değiştirilmesindeki zorluklar ve dönüşüm için uzun zamanın gerekmesi
- Yeni iş modellerinin benimsenmemesi
- Sanayicinin inovasyon sürecini tamamlayamaması
- Etkin ayrı toplama sisteminin oluşturulamaması
- Geri dönüşüm kapasitenin arttırılamaması
- Belediyelerin mevcut atık yönetim maliyetlerinin yüksek olması ve verimli olmaması
- Bu konuda belediyelerin motivasyonunun yüksek olmaması

Destekleyici unsurlar

- Enerji darboğazı ve doğal kaynaklara azalması nedeniyle kaynak verimliliğinin gerekli hale gelmesi
- AB Yeşil Mutabakatı ve AB DEEP etkileri
- Kültürel olarak yeniden kullanım, geri dönüşüm gibi konulara öncelik vermesi
- Sıfır Atık Projesi ile halkın bilinçlendirilmesi ve yeni neslin geri dönüşüm konusunda çalışmalara duyarlılığı
- Bu zamana kadar kamu tarafında yürütülmüş çalışmalar ve oluşturulan altyapı
- Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi ve tüm tarafların projeye duyduğu ilgi ve iş birliği isteği

Boşluk, ihtiyaç ve çözüm önerileri

Politika/ Mevzuat

- Mevzuat altyapısının döngüsel ekonomi prensiplerine göre revizyonu
- Türkiye için döngüsel ekonominin bütünsel olarak ele alındığı bir eylem planı
- Döngüsel ekonomiyi teşvik edecek yeni politika araçları
- Döngüsel ekonominin temel prensiplerini ve yasal çerçevesini belirleyecek hukuki düzenleme

Farkındalık/ Kapasite

- Döngüsel ekonomi kavramının tüm taraflarca net olarak anlaşılması
- Döngüsel ekonomi ile ilgili akademik ve sektörel bazda detaylı çalışmalar
- Döngüsel ekonomi alanında yetişmiş yeterli insan kaynağı
- Toplumda döngüsel ekonomi ile ilgili yeterli bilinç ve farkındalık
- Ürün ve malzemelerin uzun ömürlü olarak üretilmesi ve tasarlanmasını sağlayacak politikalar

Altyapı/ Teknoloji

- Yenilikçi teknik ve teknolojilerin kullanımı ve yaygınlaştırılması
- Atıkların kaynağında ayrıştırılması, toplanması ve geri kazanımı için yeterli altyapı
- Atıkların ekonomiye geri kazandırılmasına yönelik yeterli Ar-Ge ve Ür-Ge çalışmaları
- Değer zincirlerinde ürün ve kaynakların izlenmesi
- İkincil ham madde kullanımı ve diğer döngüsel ekonomi uygulamaları için altyapı ve standartlar

Finansman/ Yatırım

- Döngüsel ekonomiye geçişi destekleyen finansal araçlar
- OSB'lerde ve diğer sanayi bölgelerinde yeşil dönüşümün hızlandırılması
- Döngüsel ekonomi için veri toplama ve işleme altyapısının geliştirilmesi

Yönetişim/ İş birliği

- Yerel yönetimlerin döngüsel ekonomi politikalarının uygulanmasında etkin olmaları
- Birimler ve kurumlar arası etkin bilgi paylaşımı, iş birliği ve koordinasyon
- Döngüsel ekonomi için bölgesel/ yerel yönetim mekanizmalarının oluşturulması

Fayda ve fırsatlar

- Sürdürülebilirliği desteklenmesi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının ulaşılması için katkı sağlanması
- Karbon azaltımı sağlanması ve iklim değişikliği ile mücadelenin desteklenmesi
- Çevre kirliliğinin önlenmesi, çevre ve insan sağlığı için olumlu etkiler sağlanması
- Kaynak verimliliğinin, atık ve kaynak yönetimi etkinliğinin ve sürdürülebilirliğinin artırılması
- İsrafın en aza indirilmesi
- Ham madde maliyetlerinin düşürülmesi ve fiyat dalgalanmalarının azaltılması
- Doğal kaynaklara olan bağımlılığının azaltılması
- Ekonomik büyümenin artırılması
- Yeni pazarların oluşturulması
- Yeni ekonomi ve iş modellerinin oluşturulması
- İthalata bağımlılığın azaltılması
- İç ve dış pazarda sanayicilerin rekabet gücünün artırılması
- Tedarik zincirinde ve ticaretteki çevresel şartlara uyum sağlanması
- Şirketlerin ulusal ve uluslararası finansman kaynaklarına, teşvik, kredi ve hibelere ulaşma imkanı sağlaması
- Atık depolama alanlarından tasarruf sağlanması
- İnovasyon ve Ar-Ge'nin tetiklenmesi, yeni teknik ve teknolojilerin geliştirilmesi
- Sürdürülebilir ürün tasarım ve üretim süreçlerinin desteklenmesi
- Yeni iş alanları ve istihdam olanaklarının yaratılması
- İş birliklerinin güçlendirilmesi, yaşam döngüsündeki tüm paydaşların katkı sağlaması
- Tüketici bilinci ve alışkanlıklarının değişmesi

Sonuçlar

- Projenin önemli faaliyetlerinden biri olarak piyasa araştırması ve kurumsal ziyaretler verimli bir şekilde tamamlanmış, belirlenen hedefler gerçekleştirilmiştir.
- Farklı kesimlerden paydaşların görüşleri alınarak döngüsellik analizi de dahil olmak üzere pek çok proje faaliyeti için önemli bir bilgi ve altlık oluşturulmuştur.
- Paydaşların konuyla ve detaylarıyla kısmen ilgili olduğu, özellikle KOBİ'ler açısından bakıldığında kapsamlı bir bilgilendirme ve farkındalık yaratma sürecinin gerekli olduğu görölmüştür.
- Tüm paydaşlar özellikle rekabet gücü kaybı olmaması ve ihracatta engellerle karşılaşılmaması için Türkiye'nin hızla AB DEEP kapsamındaki mevzuat ve uygulamalara uyum sağlaması üzerinde durmaktadır.
- Bunun için doğrusal ekonomi ve geleneksel atık/atık yönetimi anlayışının dışına çıkılması ve döngüsel ekonominin tüm yönleriyle ele alınması kritik öneme sahiptir.

Sonuçlar

- Bu çerçevede döngüsel ekonomi özelinde tanımlayıcı bir **yasal düzenleme** ve **lkemize özgü** kapsamlı bir eylem planının hazırlanması gerekmektedir.
- Politika ve mevzuatın düzenlenmesinin yanı sıra **farkındalık** ve **kapasite yaratılması**, **altyapı** ve **teknoloji**, **finansman** ve **yatırım**, **yönetişim** ve **iş birliği** erevesinde atılması gereken pek çok adım bulunmaktadır.
- Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi'nin atılacak tüm adımlarla ilgili önemli bir **başlangıç** ve **fırsat** olduğu görülmektedir.
- Paydaşların projeye **yüksek ilgi** göstermesi, sürece **dahil olmak** ve **katkı sağlamak** istemeleri de dikkat çekmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Dinlediğiniz için teŖekkürler.

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPACevre

@turkiyedonguseleekonomi

@ipa.cevre

@trdonguseleko

@ipacevre

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPA Çevre/Environment TÜRKİYE

Türkiye Döngüsel Ekonomi

IPA Çevre

dongusel.csb.gov.tr